

MÉRGEZETT EPERPÁLINKA

Írta: Kolozsi Tíbor

Pályadíjnyertes novella

Esténként felcsendült egy gitár hangja a barakkok között. Előbb néhány halk akkord röppent el az ujjak alól, aztán egy iskolázatlan, de kellemesen bugó bariton énekelni kezdett: »Konyuh pianinom vetar sumi bruji...«

Panaszos elnyujtottsággal sirt a dallam. Mintha minden egyes felzendülő akkord egy-egy kristálytisza könnycsepp volna, mit a Konyuh hegységben halott társukat temető partizánok elsóhajtott gyászából loptott el a gitár.

»Konyuh pianinom vetar sumi bruji...«

Ez a partizán dal vezette be minden este az ingyenes gitárkoncertet. Aztán rövid csend szakadt a barakktáborra. Csak a tücskök zenekarának egyhangú műsora hangzott a sötétbevesző mezőről. Fent a barakkok felett álmosan pislláskoltak a csillagok. A Tisza felől erre sodorta a víz és a füzek langyos arómáját a lengedező szél. Játékosan meglegyintette a tábornűz kékes lángjait, és furcsa, alakjukat változtatgató árnyékok ugráltak az est sötétjében kísérteties romoknak látszó épülő falakon.

Őt-hat árnyékbavesző alak üldögélt a tábornűz körül. A szél biztatására föl-föllobbanó lángok megvilágították arcukat, és még jobban kiemelték komor, markáns vonásaikat.

Recsegett a rözse és sercegett a parázs a belécsepegő zsirtól. Csalogató illat szállt el a földek felé és messzire hirdette, hogy szalonna pirul az akáccserjéről nyesett nyárson.

Most elhalgatott a gitár, és a harmadik barakknál összeverődött néhány tenyér.

— Szép volt, pajtás, szép volt! Most aztán valami csiklandósabbat is!

És már pengett újra a gitár, s jelentkezett a bariton hang is. Csárdásra, frissre lüktetett az ütem. Szinte megmozdultak maguktól a lábak, indultak volna, gyerünk no; jobbra kettő, balra kettő. Gyorsabban, no, gyorsabban, repüljön hát a lábod, hászen frisses ez, nem andalgó, a nemjóját neki.

Úgy lám, mintha igazában jártad volna ott a porban, két barakk között. Csak a jány hiányzott. Valami kis takaros, feketehajú, ördög-szemű fruska, hogy megszorongattad volna a derekát amúgy istenigazában. Úgy, úgy, pajtás. Most meg jól esné egy kis sligovica is, mi?

Az, az, egy kis jóféle sligovica, de bácskai, igazi bácskai fajta, a féle huszonkét grádos, nem is olyan, amit odalent a Száván túl isznak — savanyított zöldparadicsom mellé.

De hát messze a falu. Tán hét kilométer. Kinek volna kedve esténként bekutyagolni, — még ha akármi fajta sligovicát mérnek is. E meg csak most épül. Még alig bújtak ki a falak a földből. Így sötétben az erre vetődő idegen még azt sem vehetné ki, vajjon egy búsemlékű bombatámadás söpört el itt mindent, vagy netán csak most kezdik egyre magasabbra rakni a téglákat.

Bizony, bizony, pajtás, jobb ha lemondász arról a sligovicáról... Inkább kezd rá azt, hogy... Eh, különben ne kezdj semmit. Erősen fordul mán a Göncöl szekere. Későre járhat. Jó éccakát, pajtás.

Balázs Sándor kopottas gitárja minden alkonyat után fölcsendült az épülő falu széléen. Ha szép idő volt, csillagos nyáreleji este, s a messzi Tisza felől a tücsökkoncert hangjaival együtt mezei virágok enyhe illatát is sodorta a szél, Balázs Sándor kiült a barakk elé a magaacsolta kisszékre, nyakába akasztotta a gitár zsinórját és játékosan megpendítette a húrokat, mielőtt nótába kezdett.

Néhányan most igyekeztek a barakk felé, kezükben lóbálva az üres csajkát, amelyből csak az inént öblítették ki az esti marhagulyás zsi-radékát. Fölfigyeltek a hangokra. Egyik-másik összecsucsrítette a száját, hogy csendes füttyszóval kísérvje a messzire röpvenő hangokat. Ábris, ez az alig húsz esztendő s nyugtalanvérű kölyök meg már cihelődött szokásos esti útjára. Amikor nyugovóra tette a barakk sarkában a fáradt talicskát, mindig az elsők között vette föl vacsoráját, s míg gyors kanalazgatással rakta szájába a möcsingos falatokat, szeme már a távoli tanya piroscserepes tetején járt.

— Hej, Ábris öcsém, sok lesz tán a jóbul is! — ugrattá az öreg Cvetkó, aki mindig büszkén dicsekedett, hogy már kerek negyven esztendeje forgatja fáradhatatlanul a habarcsos kanalat. — Hászen igaz, az én koromba én se vettem meg a szoknyát. De te meg behabardosz ebbe az egybe e.

— Hászen hejre jány az, — toldta meg a szót Török Andris és kuncogóan csettintett a nyelvvel. — Olyan jó vaskos, húsos a feneked, oszt csak viháncol, ha megcsiklangya az ember.

— Mán aki, — kuncogott elégedetten Ábris. — Mer megnézi az, kinek a csiklandását tűrje.

— Hát csak ügyel, öcsém, mer egyszer csak ráduszítja a kutyáit az öreg paraszt. Örzj az a jányát, oszt semmi jót se nézek ki a szemiből.

— Hej, Cvetkó bátyám, megvesztegettem én mán azokat a kutyákat egy-két vacsorából maradt vaskos csontta. Jobban hallgatnak azok rám, mint az öregre.

— Hászen nagy kutya vagy te is, nem csuda, ha érted a nyelvüket — nevetett az öreg.

És Ábris ment. Két kukoricatábla között vezetett a keskeny mesgye egyenesen a tanya mögött álló három hatalmas jegenye felé. Fürtörészve róttá az utat, cigarettát sodorintott menet közben, aztán vastagon fújta a füstöt.

Balázs Sándor éppen kilátott a mesgyére, ahogy ott ült a brakk előtt. A magasbatoró kukoricaszarak között sokáig látta a fiú ringó járását és cigarettája füstjét. És látta távolban a tanyát is a három karcsú jegenyével, a piros-cserepes épülettel és az udvaron uftakozó gémeskúttal.

Lehet úgy negyedóra járás. Negyedóra oda és negyedóra vissza.

Balázs Sándor nézett a távolodó fiú után, nézett a messzi tanyára, s egyszerre csak erősebben csapott a húrok közé. A beste kölyke, meg a jányhoz.

Maga sem tudta, miért piszkálja a dolog. Más talán gondolkodás-

nélkül rávágna, hogy féltékenység van a dologban, de Balázs Sándor tudta, hogy nem az. Legalább is nem személyhez kötött féltékenység. Hiszen jóformán még nem is látta közelebbről a lányt. Csak a ragyásképű Karczali Jóska mutatott egyszer egy kosarat cipelő pirosszoknyás fehérnépre:

— Nézd csak, a Juli, az Ábris babája.

Az ám, az Ábris babája. És megbámulta vaskos derekát, piros szoknyáját, meg a babos fejkendőjét. De a hangját még sosem hallotta. És mégis, amikor egy este rákezdett az eső, és zuhogott, mintha dézsából öntötték volna, kárörömmel gondolta: no, ma Ábris sem kutyaagolhat el a babájához. Kitérta a barakk ajtaját, oda ült közel, ahová már nem vert be az eső, és ölébe fektette a gitárt. Fent a bádogtetőn vidáman doboltak, hancuroztak az esőcseppek, s kint a barakk előtt egyre szaporodtak a tócsák.

Aztán egy furcsa alak körvonalai bukkantak elő a másik barakk felől. A ringó járásáról ismert rá, Ábris. Valami nagy fene zsákot kerített, abból csinált csuklyát a fejére és rövid léptekkel kerülgette a tócsákat. Befordult a keskeny mesgyére és ment egyenesen a távoli jejenyék felé, amelyeknek még a körvonala sem látszott a szürke alkonyi esőben.

Hát mégis...

Valami csalódásfélélet érzett. És irigységet.

Irigység? ... Talán... Mások bizonyosan annak mondanák, de ő nem tudta pontosan megmagyarázni. Ez az érzés, — hát legyen irigység, ha már mások mindenképpen úgy akarják, — márgyerekkorában is föl-föllobogott benne. Rátelepedett a gondolataira, szétterpeszkedett, mint valami nagy pók, és szötte-szötte hálóját.

Emlékszik, úgy huszonegy-néhány évvel ezelőtt, még kölyök korában vasárnap délutánoként a tiszaparti fűzfák biztonságából göröngyökkel dobálta meg a töltésen arra sétáló, viháncoló szerelmespárokat, és kárörvendően kuncogott, ha sikerült őket szétugrasztani. Ez volt legkedvesebb szórakozása. És egyedül kószált, legtöbbször egyedül. Unta a pajtásokat, de szívesen bosszantotta őket. Egyszer a sárkány madzagját vágta el, másszor meg a színes golyókat bedobálta a tüskés bozóthoz, és jóízű nevetéssel elfutott, nehogy eldöngessék.

Mindennek lehet valami köze az irigységhez. No de akkor meg, hogy magyarázza meg azt a másik dolog? Hogy magyarázza meg, hogy az öregeket sohasem bosszantotta.

A szomszédjukban lakott egy magányos öreg néni. Még ma is emlékszik töpörödött arcára. Estefelé mindig maga csoszogott a kútra egy nagy kannával. Ezt a nénikét, — Őrzse néninek hívta mindenki a faluban, — rendszeresen kileste, aztán segített telehúzni, és hazacipelni a kannát. A néni hálából megcirógatta a haját, s egyszer derőcskalácsot akart köszönetképpen a markába nyomni. De elfutott. Nem fogadta el. Hogyisne, hiszen nem a derőcskalácsért segített.

Egyszer délben hallotta, hogy anyja csöndesen sopánkodott: ezeknek a szegény Varga szomszédéknak nincs mit enni. Az ember beteg, az asszony meg ki se mozdulhat a sok gyerektől. Egész nap csicsókát rágnak a gyerekek.

Ezen sokat gondolkozott és este suttyomban kiszökött a közeli krumpliföldekre — lopni. Krumplit. Teleszedett egy nagy kosarat és

minden tíz lépésben megpihenve cipelte a nyolcgyerekes Vargáéknak. Halkan nyitotta be a rozoga kaput, s amikor senkit sem látott, kiöntötte a krumplit az ajtó elé. Még ma is kíváncsi, milyen arcot vágott az öreg Varga néni, amikor reggel, az ajtón kélpeve, belebotlott a rakás krumplibába.

De régen is volt már mindez! Azóta felnöttek a Varga-gyerekek is. Egy lány férjhezment, két fiú meg, — úgy hallotta, — elesett a háborúban, valahol a Don mellett, amikor olyan eszeveszetten futottak vissza a németek. Az öreg Varga is meghalt, elvitte a tüdeje, de Varga néni még él, s együtt lakik megmaradt gyerekeivel. Mint hallotta, kaptak pár holdacskát is a földosztáskor. Nincs szükségük már a lopott krumplira.

Néha eszébe villantak ezek a régi dolgok, ahogy a napi munka után ott ült a barakk előtt, és egyetlen igaz cimborájával, gitárjával beszélgetett.

A táborban nem tulságosan kedvelték. Még az öreg Cvetkó is legyintett, ha róla esett szó:

— Eh, magának való bolond... Pedig szépen rezgeti azokat a drótokat.

— Olyan az ábrázattya mindig, mintha timsót nyalna — szellemeskedett a ragyásképű Karczali Jóska.

— Peig ég a munka a keze alatt, — mesélte Török Andris, miközben kényeréhez dörzsölte a zsírtól csepegő piruló szalonját.

— Az ám, az ám, — toldotta meg Vladimír, — nem néz az se jobbra, se balra, csak rakja a téglát egymásután. Mintha nem is ember, hanem valóságos masina vóna.

— Hát hiszen úgy mondják, a masinák váltják föl majd mindenütt az embert, fordított a szón Török Andris.

— Az ám, még a házakat is gyárba akarik építeni, így magyarázta a műtkor a fronttitkár, hogy aszongya ez benne áll abba az öt éves tervbe. Meg hogy gépekké megy maj az építés is. Oszt még aszongyák, hogy nem lesz munkanélküli. Hászén elveszi előlünk a masina a munkát. Ki a fene látott házakat gyárba fabrikálni — sopánkodott Béres Jóska.

— Olyan is lesz a... Nem lesz abba köszönet, — vélekedett Török Andris.

Az öreg Cvetkó elgondolkozva pödörgette öszes bajszát és halkan, mintha nem is Török Andrishoz szólna, csak úgy magamagának, azt mondta:

— Lám, ez a bakancs is gyárbugyitt, oszt még senki se mondta, hogy nincs benne köszönet.

Ezen gondolkozni lehetett egy sort, belebámulva az ugrándozó lánogokba. Hogy hát hogy is jön egymáshoz a gyárban készülő ház, meg az öreg Cvetkó bakancsa. Aztán mintha annak se volna köze a dologhoz, amit Vladimír mondott:

— A műtkor elbámészkodtam a traktorokon. Úgy túrták azok a födét, hogy tíz ökör se ért vóna a nyomukba.

És azért mindenki tudta, hogy Vladimírnek a gyárban készülő ház és a bakancs juttatta eszébe a traktorokat.

Este csak furcsa árnyak ágaskodtak a tábor körül. Mintha kísérteties romokon sétálna a holdfény. De reggel, amikor a búzatáblák fölött felgördült az égbe a nap, egyszeribe megváltozott a táj képe is. A tegnapi tábortűz hamuját fel-fellebbentette a szél és megforgatta a barakkok között. A szürke, esőzattata deszkák most nagyon jelentékteleneké váltak a napfényben. Valamivel távolabb pedig az éjszakai kísérteties romok féligkész, napról-napra emelkedő falakká változtak, s a megszáradt malteron szinte csillogott a napfény. A nagy gödörben vakítóan fehérlett az oltottmész és messzire kinyúlt belőle a hatalmas keverőrúd. Az állványokon emberek forgolódtak, rakták a tégiát és kenték a mésztől fehér vödörkből a sarat. Arrébb talicskák nyikorogtak, homokot szállítottak a mészegödörhöz és téglát vittek az épülő házakhoz.

Két sor egyforma ház épült. Elöl néhányra már a cserepeket rakták, új színnel gazdagítva a tájat. Amott fémeztelen ácsok mászkáltak a tetőn, és szegecselték a durva hórögfiákat és léceket.

Épült a falu. Egy új falu Bácska földjén. Mintha a jóltermő talajból nőne ki a nap hívogató sugaraira.

Valamivel messzebből, a városba vezető nyáriúton túlról, ahol a poroslevelű gömbakácok összedugták fejüket, a mezei téglagyár kemencéje szürkélt. Csak nemrég készült el, s azóta nem kell fuvaroskocsikon szállítani a városból a téglát. Gyártják itt helyben, — ezerszámra. Hatalmas gödrök tátongnak körülötte, föltárva a föld szemérmesen őrzött titkait. Itt, ezekben a gödrökben szorgoskodtak vasárnaponként a városiak. Hatalmas teherautókon jöttek az ifjak és lányok. Amikor leugráltak, ijedten dobogott lábuk alatt a föld. Lesz most újra dolga az ásónak meg a lapátnak, s a megforgatott agyagos földben kettényesett giliszták rángatóznak.

Megcsikordulnak a talicskák is, s a hét közben kiégetett téglát átvándorol rendezett rakásokba a magasbanyuló vakolatlan falak közé.

— Hé, halló, nem forog a kerék!

És kacagás csendül. Még a poros gömbakácok is mosolyognak. Még hogy a kerék nem forog? Dehogyanem! Forog az furton-furt. Forog, forog és nyikorog, mintha szenvedne a súly alatt. Oda-vissza, oda-vissza: a téglagyártól az épülő házakig, az épülő házaktól a téglagyárig, és sírva, jajgatva, de szállítja a téglát egész nap. Illetve nem is éppen egész nap, csak úgy fél délutánig. Mert amikor az öreg nap fele útjára ér a lejtőn, aludni küldik a nyikorgó talicskákat, ásókat és lapátokat.

A barakkok mellett tágas térségen rögtönzött emelvény készül pallódeszkákból. Most nem a habarcsot kenik rájuk a szép sorjában lerakott tégiák közé, s a munkát kísérő csöndes füttyszót főlvtálja a harmonika és a nóta. S a városi legények és lányok megmutatják azt is, hogy nemcsak az ásót és a lapátot forgatják szorgalmasan, nemcsak a talicskát tudják nyikorgatni napestig. Muzsika száll, dal csendül és a tréfás jelenetek csiklandozására nevetés visszhangzik a barakkok napszitta deszkái között.

Még Ábris is szaval ezeken a vasárnapdélutáni röpke előadásokon. Betanult néhány Petőfi-verset és kidüllesztett mellel szavalja a rozoga emelvényről, hogy »még kér a nép, most adjatok neki«.

Rendszerint elcsalja ezekre az előadásokra Julit is, a szomszédos tanyásgazda vaskos lányát. S amikor szaval, néha széttárva karját, né-

ha öklével hadonászva, lopva a lányra pillant, becsüli-e vajjon az ő tudományát.

Szerette Ábris ezeket az előadásokat azért is, mert utána tánc következett a csúszós fűvön. Kedvére megszorongathatta Juli húsos derekát és közben csintalan szavakat sugdoshatott fülébe, amittől úgy viháncolt a lány, mintha fűszállal csiklandozná a talpát.

Még Balázs Sándor sem maradt ki ezekből a vasárnap délutáni műsorokból. Volt a városiak között egy sovány, feketehajú és égő fekete szemű lány. Fehérpöttyös piros ruhában jött. Bizonyosan tudta, hogy a piros szín jól illik égő szeméhez. Ennek a lánynak szépen csengő szopránja volt, s amikor megtudta, hogy Balázs Sándor gitározni is szokott, addig hízelgett neki, míg rábeszélte egy duetre — gitárkísérettel. Félrevonultak a barakk mögé és próbáltak, nehogy fölsüljenek az előadáson.

Ahogy a dobogót érezte a talpa alatt, egy kicsit összeszorult a torka, s az volt az érzése, hogy az egész tákolmány egyszer csak összeroskad alatta. De ahogy megpendítette a húrokat, és rátekintett a lány piros ruhájára és nyugodt arcára, egyszerre elpárolgott belőle minden félelem. Ujjai alig érintették a húrokat, s mély hangja jól símolt a leány csengő szopránjához.

Ők kapták a legtöbb tapsot.

Béres Jóska oda is súgta a fűben mellette kuksoló Cvetkó bácsinak:

— Ni csak, az alamuzsi Sándor kiválasztotta magának a legszebb lányt, ördög a bélibe.

— Hászén fiatal még, hadd csinálja — vélekedett az öreg és sunyi mosollyal megpödrörintette bajuszát.

De Sándor nem igen csinált semmit. Az ének után felületesen biccentett fejével a lány felé és elvonult félre, a barakk mellé. Ott neki támasztotta hátát a barakk deszkafalának és ült, ült végig. Csak néha gyujtott rá változatosság kedvéért egy-egy büzlő cigarettára. Ott ült még akkor is, amikor a városiak kis zenekara elhelyezkedett a mező szélén és rákezdedt az első kólóra. Aztán jött sorban a csárdás, a tangó, meg az a legújabb, a szving vagy mi az isten csudája. De Sándor csak ült és nézte az előtte kavargó lábakat. Két pár lábra újra meg újra visszatért a szeme. Az Ábris babájára, meg a pirosruhás városi lányéra. Hol az egyik, hol a másik bukkant föl előtte a sokaságban. Az egyik karcsú, formás volt, a másik, az Ábrisé meg tenyerestalpas parasztlány. És mind a kettőt egyformán szívesen nézte.

Egyszer a Török Andris vállába kapaszkodva, egész közelében lehent el a városi piros szoknya. Még oda is szólt a lány hívogató mosollyal:

— Na mi az, gitáros partnerem, maga nem táncol?

— Nem tudom én úgy róni a lábom, — mondta és félrehúzta a száját. Még szeretett volna mondani valamit. Valami olyasfélét, hogy legközelebb majd új nótát énekelhetnek. De sokáig rágta a szót, közben a piros szoknya tovalebent. S aztán örült is, hogy nem mondott semmit. Még majd azt hinné a kis rüfke, hogy bukik utána.

A vasárnapdélutáni kis változatosságtól eltekintve, a megszokott mindennapi ütemben teltek a napok. Kora hajnalban már csikorogtak a

talicskák, sercegetek a habarcsos kanalak, kopácsoltak az ácsok és össze-összekoccantak a cserepek. Október közepére fel kell épülnie az egész falúnak, hogy beköltözhessenek új otthonukba a telepések, észak-bácskai szerbek és magyarok, akiknek ezen a részen osztottak ki pár holdacskát az agráralapból.

Vladimir, az üzemi csoport titkára minden ülésen — ott tartották meg őket a barakkok melletti kis mezőn, ahol a vasárnapdelutáni előadásokat is rendezték, — egész kis szónoklatot tartott a testvériségről és arról, hogy mi mindent kell elvégezniök az építőmunkásoknak az öt éves tervben.

Béres Jóska oda is sügta a mellette heverésző Török Andrisnak:

— Unom mánt ezt a nótát. Csupa szósz, de hibádzik belőle a hús.

— Aza, az, — bólogatott Török Andris, — peig a hústú jobban telik a magamfajta bendője.

A ragyásképi Karczali Jóska is meghallotta a szót. Legutóbb rohammunkássá avatták, s úgy vélte, ez a kitüntetés kötelességévé teszi, hogy közbeszóljon.

— Miféle húsrú fecsegetek, hé? Tán nem eléggé tömhetitek meg a bendőtöket?

— Hászen nem is arrú van szó, csak úgy elmélkedünk a világ folyásán. Hogy hát mink csak itt építünk, rakjuk a téglát másnak, oszt közbe úgy élünk itt istentül elrugaszkodottan, mint a vadak, — mentegetőzött Török Andris. Aztán még magyarázatképpen hozzátette:

— Se egy kupica pálinka, se egy jóképű fehérceled, hogy megszorogathatnád a derekát, no... Hászen mahónap mán nem is érzem magam embörnek.

Még ugyanaznap este történt, hogy az egyik ács, a furcsán előreálló fogú Bandalics Krszto, aki esténként szívesen csatangolt a környéken, hogy egy kis ~~oksztra~~ kosztot, tojást, szalonát, miegymást szerezzon a tanyákon, vigyorgó pófával, hamiskásan kacshintva kérdezte vacsora közben a körülötte ülőktől:

— No, emberek, kinek vóna érkezése egy kis vacsorautáni sétára?

— Hová, te? — kíváncsiskodott Török Andris.

— Csak amoda e, a harmadik tanyára, ahunnan azok a nagy agácák láccanak. Ijen eperpálinka van annak a parasztnak a kamrájába! Egy egész hordóvá. Oszt ócsón méri.

Aztán nap-nap után elindult egy kis csoport este a messze akácfák felé. Bandalics Krszto vezette őket, utána Török Andris, Béres Jóska, Vászics Vinko, Darabos Feri, az ácsok közül Milicsevics Szevó, Pásztor Dezső, meg még néhány segédmunkás. Balázs Sándor sokáig nézett utánuk, mikor eltűntek a kukoricásban. Ábris is akkor indult. Nem állhatta meg, hogy utána ne szóljon.

— Ma péntek van ócsém, nem illik ilyenkö jányokhó járni.

De Ábris csak legyintett. Hátra sem fordult, úgy küldte vissza a szót.

— Péntek is csak ojan nap, mint a többi. Ilyenkö se esnek kis zsidógyerekek az égből.

Ejfél felé aztán hangos nótaszóra riadt föl Sándor. Rekedtes, borízú hang énekelte, hogy »kék a kőkény recece...« Néhányan hangosan brummögva kísérték. Egyre közelebb hallatszottak a hangok. Valaki reszelősen nevetett. Ez Béres Jóska. — gondolta. Ő szokott ilyen

háttorzongatóan röhögni. Még végig sem gondolta, amikor egy láb nekilendült a barakk deszkafalának. Erre a döngésre, mindenki felébredt, bizonyosan.

— Hé, álomszuszékok, talpra, mingyá hasatokra süt a nap.

— Az ám, a pájinkáshordó, — dörmögte valaki a sarokban. — Kerekes Pista meg' kikiabált:

— Kuss, részeges banda! Legalább mást hagyjatok alunni.

Kint nevetés harsant. Aztán néhányan bebotorkáltak a barakkba és a sötétben tapogatózva keresték fekhelyüket.

Lassan elcsendesült újra minden, csak messzifől hangzott a tücskök és békák hangversenye.

Mintha az ördög bűjt volna az emberekbe. Esténként mind többen és többen baktattak el a nagy akácfa felé. Egyesek tán szégyelltek is, hogy arra tartanak. Sunyin lehajtott fejjel vissza-visszapislogtak a barakkok felé, vajjon nem kiált-e utánuk valaki. Amikor azután elérték a keskeny mesgyét a két kukoricatábla között, meggyorsították lépteiket és megszabadultak az utolsó gátlástól is.

Ejféli után pedig részeges hamis nótájától visszhangzott a táj. Mintha a békák is elszégyelltek volna magukat, ezekben a napokban ritkábban hangzott fel kuruttyolásuk. Néha szinte elhagyatott volt a barakk-tábor, s akik otthon maradtak, kedvetlenül lézengtek jobbra-balra. Még Balázs Sándor gitárhangversenyének is erősen megcsappant a hallgatósága.

Voltak, akik csak egy-két pohárkáért indultak, hogy — úgymond — feöblítsék torkukról a komisz téglaport. De ritkaságszámba ment, ha valaki józanon tért vissza. Elkapta az embereket a részegség, a duhajkodás utáni vágy. Már több mint három hónapja építették a falut, egy kicsit kiszakadva a világból, kiszakadva az asszonyok közül. S most mintha megszabadultak volna a várostól elválasztó kilométerek béklyóitól, habzsolva igyekeztek kihasználni ezt a szabadságot, öntötték magukba az eperpálinkát és felrikoltották a csillagok felé duhaj örömlüket.

Már olyanok is voltak, akik nem jelentek meg reggel a munkán. Török Andrist és Pásztor Dezsőt ott szedték össze kétszer is öntudatlan részegségben a kukoricásban, a mesgye mellett. Békák ugrándoztak körülöttük a bűzös tócsában, a gyomrukból kivetett, pálinkától átítatott ételcsomók között.

— Megbojondultak ezek valamennyien, — dühösködött a ragyásképi Karczali Jóska.

— Az, az, — bölogatott az öreg Cvetkó bácsi. — De ha még a saját bőrükre vonának bolondok, hát hagyják. De félek, sok lesz az ára ennek a nagy részegeskedésnek. Hászen egyre többen elmaradoznak a munkából, s aki megfogja a szerszám végét, az is csak ojan tessék-lás-sék munkát ad. Bolondok, bolondok, oszt a bolondságuk miatt még mai nem kerülnek téli tető alá a házak.

Ábris fiatalos dühvel hadonászott:

— Kolonc kéne valamennyi nyakába, mint a kutyáknak, oszt odaláncóni őket este a barakkhon, hadd ugassák magukban a hódat, legalább megjózanonnak e kicsit.

Vladimir kedvetlenül, leszegett fejjel ténfergett ezekben a napokban. Itt is, ott is feibukkant, de keveset szólt. Leginkább csak akkor, ha

tétova szemmel elnézett valaki után, amint a kukoricás felé baktatott. És akkor is csak ennyit:

— Hát ez is?

Furcsa íze volt ennek a kéfdésnek. Mintha leküzdhetetlen ragály dühöngene a táborban, mely egymásután szedi áldozatait, és nem lehet ellene tenni semmit. Aztán, ha valaki újat is karmaiba kerít a baj, hát csak megcsóválja az ember a fejét, legyint és azt mondja:

— Hát ez is?

Igen, ez is, még az is. Egyre többen. Mintha kiapadhatatlan pálin-kaforrás buzogna ott a harmadik tanyán.

Már a vállalat igazgatóságának is fülébe jutott ez a ragály. Az igazgató sürgősen kirobogott autóval az épülő faluhoz és sokáig tanácskozott a munkavezetővel és Vladimírral, a szakszervezeti titkárral?

— Mit lehet itt tenni?

A sovány munkavezető elgondolkozva törülgette szemévegét, s közben nyugodt hangon bizonygatta:

— Csűrhe ez... Nem lehet ezekkel dolgozni... Így bizony nem fejezzük be időre a munkát. Máris késésben vagyunk.

Arcáról azonban nem látszott, hogy valami nagyon bánatná ez az egész ügy. Hangja nyugodtan, szinte fennsőbbiségesen csengett. Nem is titkolta, hogy mindebből csak egy tanulságot szűrt le, s ez a tanulság csak mindinkább megerősítette eddigi véleményét: csűrhe ez, nem lehet ezekkel dolgozni.

Az igazgató nem tudta hamarjában mit gondoljon. Hol a munkavezetőre, hol Vladimírra nézett, s töltők várt segítséget. Vladimír pedig mereven szembenézett a munkavezetővel:

— Néptársam túlságosan fölülről nézi a dolgot. Azzal, hogy ki-mondjuk a szentenciát, hogy csűrhe az egész, még nem segítettünk a dolgon. Pedig ez volna a cél. Nem?

A munkavezető idegesen rápillantott. Üres szípkáját fogai között forgatván, tekintetével igyekezett felnyársalni az okvetetlenkedőt, aki el-lene mert szólni. Az igazgató meg csak szétcsapta a kezét. Régi ember volt a szakmában. Valamikor önálló vállalkozó volt, s aztán valahogy sikerült beülnie a városi építővállalat igazgatói székébe. Régi tapasztalata azt diktálta, legjobb az engedetleneket egyszerűen elbocsátani. Meg is pendített valami ilyesfajta indítványt, de Vladimír kérdéssel érvelt:

— Hát aztán honnan szerez újabb munkásokat, igazgató néptárs?

Az ám, újabb munkásokat... Az igazgató tétován vakargatta tarkóját. Ilyen gondokat csinálnak neki ezek a tökfilkók. Ennek is ő isz-sza meg a levét. Kérdő tekintettel nézett Vladimírra:

— Nos?... Valamit csak tenni kell...

— A gyökerénél kell megfogni a bajt. Valami büzlik akörül a tany-a körül. Én már szaglászok utána.

Az igazgatónak felcsillant a szeme.

— Hát csak el kell kapni annak a parasztnak a nyakát, ha ezzel se-rtünk a dolgon. Különben a mi nyakunkra jön az ellenőrző bizottság.

Az igazgató azután visszakocsizott a városba, a táborban pedig erővelőre maradt minden a régiben. Nappal folyt a munka, de egyre többen maradoztak el munkahelyükről, este pedig megindult a vándor-lás a harmadik tanya felé.

Úgy jártak már oda, mint valami kocsmába. Aztán, hogy egy kis zenészóra is áhítoztak az ital mellé, hát szombaton este Török András és Darabos Feri addig kérelték Balázs Sándort, míg az is útrakelt velük, nyakába akasztva gitárját.

★

Tágas udvara volt a tanyának. Az udvar végében néhány akácfa ágaskodott egymás mellett, s a fák alatt két kecskelábú asztalon két korszóban állott a pálinka.

Balázs Sándort oda ültették az asztal végére, az egyik nagy akácfa alá. Béres Jóska pálinkával telt vizespoharat nyomott a markába, és vigyorogva biztatta:

— No, pajtás, húzd meg, aztán kezdj rá valami vidámra!

A gitárszóra előkerült valahonnan az istállóból az öreg paraszt is. Súlyos, döcögő léptekkel közeledett az asztalokhoz. Előreálló hasa és szőrös melle kivillant a végig nyitott ingből. Hangja keményen harsogott, amikor odakiáltott Bandalics Krsztónak:

— Hé, öcsém, csavarind mán meg azt a lámpát, hadd lám jobban a zenészteket.

Aztán odaült a padra Balázs Sándor mellé, barátságosan rácsapott a vállára és fülébe trombitálta:

— Ez a zenész mámma este az én vendégem... Hé, Maris...

Takaros menyecske lépett ki a kiáltásra a konyhából.

— Hozz mán ide egy korszóval a zenész úrnak! De szaporán!

A menyecske csak fordult, már hozta is. Ahogy ellibeggett az asztalok előtt apró, szinte ugráló léptekkel, Béres Jóska nevetve rákiáltott.

— Hé, szépasszony, nem kaphatnánk mink is abból a jóbul?

— Honne, honne, van ott még, ahun e vót.

— No csak igyék, zenész uram, — szolt megint az öreg paraszt, és teletöltötte a poharat.

Fogyott a pálinka a korszókból. Sokan itták. A menyecske csak fordult és újat hozott. Részeg fény csillogott a szemekben, és viháncoló nevetés kúszott fel a nagy akácfa lombjai közé. Szűnyogok zümmögtek a lámpa fénykörében, hátul meg, a ház mögött megszólalt a két kutya.

— Tán még valaki gyün — dörmögte Darabos Feri. Aztán odakiáltott Balázs Sándornak:

— Hé, Sanyi, azt, hogy daru madár fönn az égen...

Egy kicsit már Balázs Sándornak is keresztibe állt a szeme. Ujjai ide-oda vándoroltak a húrokon, néhány akkord pendült, azután rekedtesen fölzengett a hangja is. A dal után az öreg paraszt kedélyesen rácsapott Sándor vállára.

— E mán igen... Ennek van teteje. Ettől aztán minden baját elfeledi az ember.

Balázs Sándorban a pálinka hatására csak még jobban fölágaskodott a régi érzés. Belenézett az öreg paraszt kövér arcába, merev hűdeg szemébe, trombitáló szájába, és egyszerre viszketni kezdett a tenyere. Úgy érezte, ha most pofoncsapná az öreget, minden magyarázat, minden szó nélkül, hát nagyobb kielégülést érezne, mint egykor régen, bitangoló suhanc korában, amikor a tiszaparti fűzfák közül követ dobálta meg és szétugrasztotta az összebuító szerelmespárokat. De hát az ilyen egyszerű és mindent föloldó pofonhoz még nem fűtötte eléggé a pálinka. Annyi gátlás rakódott le benne az üresen elmúló évek fo-

lyamán, hogy ezek felborításához legalább mégegyszer annyi szesz kellett volna. De akkor meg már ott henteregne valahol a nagy akácfa tövében, és gyomrának bűzös tartalmával etetné a békákat.

Az elfogyasztott ital csak arra volt elég, hogy bátran szemébe nevessen a kényelmesen eltehenkedő parasztnak.

— Mán hogy minden baját?... Hát igaz is, annak akinek van,

— Van az mindenkinek, zenész uram, ha nem is kéne.

— Még tán kenek is? — komiszkodott.

Az öreg meg csak szétcsapta a kezét és olyat sóhajtott, hogy tán attól reszkettek odafönt olyan hevesen az akácfák összebújó levelei. Még a »zenész uram«-ról is megfélekedezett nagy magabúsulásában, és úgy lökte felé az öcsémes szót, mintha hatalmas, ellenállhatatlan rugók buggyantanák ki belőle.

— Hej, öcsém, nekem csak igazán...

Úgy ült egy darabig, mintha kegyetlenül lenyomná a padra a tán egész a csillagokig ránehezedő haj és bánat súlya. Még feje is lekókadtt, szája meg összezsúcsörödött. Nem trombitált már, inkább csak suttogva, sóhajva ejtette ki a szót. Aztán mégis fölvetette fejét, és karjának széles mozdulatával magyarázta:

— Nézd, öcsém, ezt a nagy földet, majdhogy egész a Tiszáig, az is ahun most veritek azokat az ócska kalyibákat, az is mind az enyim vót. Meg lovak az istállóba, meg ökrök, meg tehenek, meg gyesznók az ólba. Mind az enyim vót. Oszti csak úgy egyszerre, mint a lecsapó ménkü, elvitte az agrár.

Balázs Sándor nyelvét igen-igen fütötte az ördög. Hogy a keze helyett legalább a nyelvével csapjon. Ó, hát ez az a káröröm, ez az az irigység, ami mindig ott tollászkodott benne. És furcsa, most még az öregek ellen is? Régen, gyerekkorában legföljebb sajnálkozástól elbiggyedtt szájjal tekintett az öregekre. És tele húzta az öreg Örzse néni kannáját. És krumplit lopott a nyolcgyerekes Vargaéknak. Most meg csapna, váгна a nyelve, mint az éles kés, és csak kiveti a szót:

— Hát jut is, marad is...

Jut is, marad is? Az öreg parasztot valóban megcsapta, megvágta a szó. Mintha oldott marószóddával fröcskölte volna tele az arcát. Dühösen hadonászott kezével és rekedten hörögte:

— Jut is, marad is? De az istenit, az én földembü, az én lovambü ne jusson másnak. Azér én gürcöttem, azér én vertem fogamhá a garast. Oszti most is, hogy ilyen bandát csődítettem a nyakamra, aki a húsómra vágyik. Oszti még vendégömül is fogattam a bestét.

Olyan nevétséges volt, olyan csiklandósan nevétséges. Ahogy hadonászott a kezével. Ahogy fújta, köpte a szót. És nevétséges volt az is, hogy az ordítózásra kirohant a házból Maris, a csinos menyecske, és csitítva sietett az öreghez. Darabos Feri, Béres Jóska és a többiek meg úgy bámultak felé az asztaloktól, mintha meglevenedett rejtvény állna előttük. Szemükben ott égett a kérdés: mi történt itt?

Olyan nevétséges volt mindez. Nevetett tele torokkal. Attól meg kiszáradt a nyeldekklője, hát elkapta az üveg nyakát, nem is a poharat, az üveget és hatalmasat húzott belőle. Az öreg pálinkájából. Csakazéris.

Akkor mintha villanyütés érte volna, az üveg odakoccant a fogához, aztán ezer darabra hullva szét, cserepei szerteszőródtak a földön. Csak a nyaka maradt kezében. Azt meg úgy szorongatta, mintha soha sem akarná elengedni. És olyan nevétséges volt ez is, meg az öreg ha-

donászó keze az orra előtt, jelezve, hogy ő ütötte ki kezéből az üveget, és ő fröcskölte tele ruháját bűzös eperpálinkával.

De ugyan ki törődött volna most ilyen apróságokkal! Magához ölelte a gitárt, és végignevetve az udvart, erőltetetten egyenes léptekkel ment arra, amerre a kukoricatáblák közt vezető mesgyét sejtette.

Ahogy kiért a lámpák fényköréből, egyszerre feneketlen sötétség borult rá. Úgy érezte, hogy rosszakaratú kezek befalazták az éjszakába, hogy soha többé ki ne kerüljön belőle. Ment, lépett, de tán nem is volt út, nem is volt talaj a lába alatt. Botladozott. Fejében sűrű, végtelenül sűrű és súlyos gőz kavargott. Letiport néhány útjába akadó kukoricaszárat, aztán csak elvágódott, éppen keresztbe a keskeny mesgyén.

Pásztor Dezső, meg Török Andris talált rá később, amikor maguk is alaposan szeszgőzös fejjel hazafelé bandukoltak.

★

Másnap émelygő undor kavargott benne. Nemcsak gyomrában, a fejében is. És nemcsak a pálinkától, hanem úgy általában, egy kicsit önmagától is. Sértő, fékevesztett nevetés visszhangzott valahol a tudata alatt. Vajjon valóban ő röhögött ilyen állatiasan? És valóban látta-e azt a feledhetetlen arcot a lámpa kísérteties fényében: gömbölyű, futballabdyszerű fej, elálló fülek, kitátott száj és vörös orr. Ha rágondol, még jobban kavargó a gyomra.

Ugyan, mi szüksége volt erre a tegnapi-estére? Mi szüksége volt arra, hogy ott az akácfaik alatt másnak, annak a labdafejűnek pöngesse egyre-másra a nótákat azért a »ne kutya egy darab csont«-szerűen elébelőköt néhány pohár ócska pálinkáért. És mi szüksége volt arra, hogy részegre nevesse magát ott a többiek előtt, mint valami esztelen bohóc?

Lám, reggel van, vasárnap reggel. Kint, valahol messze nyikorognak a talicskák, és vidám énekszó csendül, mintha vele csüfölnéna.

És senki sincs a barakkban.

Persze, most főirebbentek vackukról, mint tavasszal a nőstényszagot szimatoló kandur. Persze, hiszen megjötték a városiak. A lányok is. Libegő-lobogó kurta szoknyákban, s ha hajolnak, hát kivillog a combjuk.

Eh, most még nézni sincs kedve. Pedig itt lehet ő is. A pirosruhás. Az Irén vagy hívják. És ott settenkednek körülötte is. Tán éppen Török Andris, aki a multkor is úgy eltáncoltatta az orra előtt. És délután majd ott rázzák megint a szvinget a barakkok mögött, a sárguló gyepen.

Eh, marhaság! Tán ők nem áztak el ugyanúgy tegnap este ott a hosszú asztalok mellett az akácfaik alatt! A Török Andris, meg a többi... Most meg... Mintha mi sem történt volna. Semmi. Csak ő hentesreg itt macskajajosan, a tegnapot rágcsgálva, szégyelve gyengeségét, hogy nem bírja az italt, s egy kicsit tán azt is, hogy úgy vihették magukkal, mint egy megfizetett kocsmaj. zenészt.

Az este még nevetett. Nevetett részeg dühvel, amit a fülébe trombitáló hang ébresztett benne. És nem érezte, nem vette észre, hogy saját magán kellene nevetnie, hogy ő a nevetéses és senki más. Hogy is ne lenne nevetéses egy dróton rángatott pojáca! Elcipelték erővel. Elment, mert nem akart ellenkezni. Itatták pálinkával. Ivott, mert nem akart másféleképpen látszani. Muzsikáltatták és énekelgették. S ő muzsi-

kált és énekelt, mert hiszen azért cibálták magukkal. És a végén ő nevetett?

Mert nevetett, erre emlékszik homályosan. Most meg attól fél, hogy őt nevetik ki. A pirosruhás. Az Irén. Mert bizonyára nevetett, amikor elmesélték neki a tegnap estét. Kinevette őt. Kinevette a részeg nevetését. Kinevette az ostobaságát, kinevette, mert úgy ugrált, ahogy mások táncoltatták.

Nem akart erre gondolni, de csupa zagyvaság kavargott benne.

Hanyatt feküdt, és mereven bámult az ajtó felé, amely fölött egy kis résen bebújt a reggeli napsugár. A bádogtetőn szemtelenül motoszkált a szél, mintha kutya járna fönna, és kifeszített karmokkal karistálná. Messziről meg egyre hallatszott a talicskák nyikorgása. Juj, mintha az idegein citeráznának, vagy éles reszelővel szánkáznának a bőrén!

Ma igazán elmaradhatott volna ez a talicskázás és az egész cécó. Vagy legalább is az Irén ne jött volna. De itt van, tudja, hogy itt van. Úgy véli, hallotta is a hangját. A nevetését. És ha előbb nem, hát délután az előadásán összekerül vele, és nem mer a szemébe nézni. Félt a nevetésétől. Mert tudja, akkor fölforrna benne a vér, és odamondana valami olyat, de olyat, hogy soha többé nem állna vele szóba. Ezt a nevetést, ezt az előrelátható sértést szerette volna elkerülni. Ezért félt a találkozástól. Talán majd máskor, talán egy hét múlva, ha a múltó napok eléggé elszűrkitik a tegnapot.

Egész délelőtt nem mozdult ki a barakkból. Még ebédért sem jelentkezett. Hozzá sem jött senki. Csak amikor a többiek csajkájukért jöttek, akkor újságolta Kerekes Pista hebehorgyán:

— Ma nem lesz tánc. Vladimir bejelentette, hogy értekezletet tartunk.

— Az ám, bizonyosan a tegnapiért lesz szorulás — toldta meg évődve az öreg Cvetkó.

Ez a néhány szó, ez az évődés még jobban felizgatta. Szóval felelni kell. Hát jó. Talán éppen így a legjobb. Felelni kell. És jobb minél előbb tülesni rajta. Neki úgysem lehet sok mondanivalója. Zsebre kell vágni, amit megérdemelt, és kész. Három nap múlva elmúlik ez a csoda is. S ami a legjobb az egészben, nem kell ma találkoznia a pirosruhással. Az rosszabb, az még szégyenteljesebb lenne, mint Vladimir erkölcsei prédikációja.

Egyedül maradt megint. Várt, és nem is gondolt az ebédre. Aztán csakhamar hallotta, hogy fölhorkannak a teherautók. Hát mennek. No csak menjenek. Gondolatban még integetett is utánuk.

A barakkok mellett elterülő kis mezőn jöttek össze. A zöld fűvön még ott terpszkedett a pallódeszkákból összetákolts vasárnapi színpad. Ide a dobogóra telepedett le Vladimir. Térdére könyökölt és állát feltámasztotta mindkét öklével, úgy várta míg összegyűlnek mindannyian.

És jöttek is egymásután. Egyik kenyeret és szalonnát szorongatott kezében, a másik bodorfüstfellegeket eregetett pipájából. Török Andris felkendezve magyarázott valamit Béres Jóskának, s közben meg-megrángatta nadrágiát, mintha attól félné, hogy elveszíti.

Általában senkinek az arcán sem látszott különösebb meglepetés azért, hogy így megváltozott a megszokott vasárnapi program és elmaradt a tánc, s hogy ilyen váratlanul értekezletre hívták össze őket.

Volt valami a levegőben már napok óta, ami jelezte, hogy rövidesen történik valami. Vagy fölbomlik egészen a rend, és megy mindenki a maga feje után, vagy keményen az asztalra csap valaki, hogy ez már nem mehet így tovább, s aztán esetleg néhányuknak útillaput kötnek a talpára: le is út, fel is út. Mert hogy az esti pálinkás kirándulásokról lesz szó ezen az értekezleten is, abban egy pillanatig sem kételkedett senki. Egyesek, így Béres Jóska, Török Andris, Bandalics Krszto, Darabos Feri és még néhányan pökhendin néztek körül a gyülekező társaságon. Még egy gúnyos mosolyocska is vibrált szájuk szögletében, mintha azt mondanák: na és, akinek nem tetszik, tegyen róla, legfeljebb tehet egy szívességet...

Ez az ellenállásra felkészültség izzott majdnem mindazoknak a szemében, akik rendszeres, mindennapi vendégei voltak az akácfas harmadik tanyának. Csak néhány gyámoltalanabb húzta be félénken a nyakát, és megadással várta a fejére olvasandó ítéletet.

— Elvtársak! — kezdte Vladimir, amikor Karczali Jóska mint elnök átadta neki a szót. — Elvtársak, meg kell tárgyalnunk már végre szorosán magunk között egy dolgot, egy nagyon fontos dolgot. Azt hiszem, mindenki tudja, hogy a pálinkáról van szó, azon a harmadik tanyán mért mérgezett eperpálinkáról.

A haragnak, az eget-földet ostorozó dühös kitörésnek még az árnyalata is hiányzott hangjából. Nyugodtan, kimérten beszélt, sőt Béres Jóskának úgy tűnt, mintha könyörögne. Nem így képzelték el ezt a felmosást. Pedig Vladimir nem olyan ember, aki fél egyenesen, nyíltan kiállni vádjával. De most csöndes, inkább szomorkás-hangon szólt, s ez a hang még Béres Jóskaék szája szögletéről is leolvasztotta az oda-fagyott gunyoros mosolyt. Kíméletlen támadásra, heves szócsatára készültek, s erre jól felvértezték magukat hetykeséggel és gormbasággal, de így nem volt miért visszavágni, hiszen meg sem kezdődött a támadás. Tanácstalanul összenéztek néhányan. No, majd elvállik, hová akar kilyukadni.

Váratlanul fölcsendült egy hang valahol hátul, mint mikor a föltörő szénsav kiveti az ürvegből a dugót:

— Nem így köll ezekkel beszéni, hanem korbáccsa.

Kíváncsi arcok fordultak hátra. Ugyan ki' szólt? Kiben lüktet anynyire a gyűlölet?

De már valahonnan jobbfelől rikoltott rá a válasz. Ezt a hangot megismerte mindjárt mindenki. Ábris kiáltott és dühöngő harag fűtötte hangszálait.

— Az, az, korbács köll nekik, nem símogató szó.

S egy pillanatig mintha vihar söpört volna el a fejek fölött. Szinte mindenkinek volt szava, szinte mindenki kiáltott.

— Kinek mi köze hozzá?

— Jobb lesz, ha Ábris is megmarad a Juli szoknyája mellett.

— Még a csöndes Sándort is magukkal cipelték az istentelenek...

Vádak és ellentámadások. Egy-egy szúró mondat, egy-egy röptében odavetett dühös szó kirikoltott a hangzavarból. Mindenki igyekezett véletlenül nyilvánítani. Vladimir sokáig hadonászott kezével, mire sikerült csendet teremtenie.

— Nem, elvtársak, így nem lehet ellentézni a dolgot. Nyugodtan kell tárgyalnunk.

— Disznóság, szégyent hoznak a magyar munkásokra! — zúdult föl a dühös kifakadás a hátsó sorokból.

— Nem, itt senki sem beszél magyarokról, hiszen nem csak magyarok jártak el oda a harmadik tanyára. Itt csak arról van szó, hogy segítsünk valahogy a dolgozon.

— Ki tilthatja meg, hogy igyunk pálinkát? — harciaszkodott a föl-tüzelt Béres Jóska. — A magunk pénzéből iszunk.

— De a más bőrére, — sivított Ábris.

— Nyugodtan köll ezt megbeszélni, — folytatta Vladimír. — Nem hiszem, hogy valakinek is kifogása lenne egy-két kupica jó pálinka ellen. És arról sincs szó, hogy valakinek korlátozzuk a személyi szabadságát. Sőt éppen azt akarjuk, ne engedjük, hogy mások vezessenek bent-nünket arra, amerre nekik tetszik, ne engedjük, hogy mérgezett eperpálinkát itassanak velünk.

Csodálkozás futott át a sorok között. Török Andris szájából önkéntelenül kibuggyant a szó:

— Hogy-hogy?

— Nagyon egyszerűen úgy, hogy bizony vannak, akiknek érdekük, hogy zavart keltsenek, hogy lehetetlenné tegyék, vagy legalább is megnehezítsék ennek az új fajnak a fölépítését.

A harmadik tanya törzsvendégei közül néhányan fölnevettek.

— Ostobaság! — kiáltotta Bandalics Krszto. — Hát mán akkor is rástűjük valakire, hogy reakciós, ha szívességből kéméri köztünk az eperpálinkát?

— Hászen nincs is eperfa a tanya udvarán, — kiáltotta csodálkozva egy rekedtes hang, s kiértzett belőle, hogy most, éppen ebben a pillanatban, a vita hevében döbrent rá az igazságra. Balázs Sándor volt. Leghátul ült és hátával támasztotta a barakk deszkafalát. Szaz arcok még nagyobb csodálkozással fordultak felé. Hogy ugyan mit is akar hát mondani azokkal a nemlétező eperfákkal. A válasz pedig Vladimír szájából érkezett.

— Hát igen, éppen ez az. Nekem is éppen ez szűrt szemet, hogy nincsenek eperfák, a pálinka meg kiapadhatatlan. Aztán meg egyszer láttam, hogy egy szekérről két hordót gurítottak be a tanyára. Hát ezér mondtam, hogy mérgezett az az eperpálinka. Megmégezték csábítással, csalogatással. Mert nem akarják, hogy fölépüljön ez a falu.

És hátulról, a barakk mellől újra megszólalt az a rekedtes hang.

— Ez a föld is, ahun most a falu épül, annak a nagyparasztnak a földje vót.

Bámész csodálkozással tekingettek szét mindannyian. Azok is, akik tegnap még ittak az akácfás tanya eperpálinkájából, azok is, akik az előbb még dühös szavakat küldtek részeges társaik felé.

Pár pillanatnyi csend borult föléjük. Hallgattak. Talán gondolkoztak valamennyien. Akkor Vladimír újra megszólalt és azt mondta:

— Többet talán nem is köll beszélni errül a dolograul.

És aznap este újra fölcsendült a barakkok között Balázs Sándor gitárja: »Kotnyuh planinom vetar sumi bruji...«

Jószagú szalonma pirult az akáccserjéről metszett nyáron és csak Ábris baktatott el fűtyörészve a két kukoricatábla között húzódo mesgyén, de nem a távoli akácfák felé, hanem csak oda a szomszédba, — Juhhoz.